

POLITIEK TESTAMENT

GEMEENTERAAD HENGELO 2006-2010

“Raadsadvies bij de start van de raadsperiode 2010-2014”.

28 januari 2010

1. Inleiding.....	3
2. Uitgangspunten/ algemene lijn	4
3. Raad, raadscommissies en Trefpunt Hengelo	5
3.1. Raad en raadscommissies	5
3.1.1. Structuur	5
3.1.2. Meer balans in de agenda van raadscommissies en verdeling van de werkdruk	5
3.1.3. Technische en feitelijke vragen	6
3.1.4. Spreekrecht	7
3.1.5. Kaderstellende nota's	7
3.1.6. Overige aanbevelingen	7
3.2. Trefpunt Hengelo	8
4. Relatie raad - college - ambtelijk apparaat	9
4.1. Bestuurlijk-ambtelijke pendel.....	9
4.2. Het Informeel Overleg raad- college (IBR)	10
5. Verbetering raadscommunicatie	11
5.1. Naar de burger toe.....	11
5.1.1. Verantwoordelijkheidsverdeling tussen 'raad als geheel' en 'raadsfracties'.....	11
5.1.2. Bevindingen van andere gemeenten over raadscommunicatie	11
5.1.3. Voorgestelde communicatiemiddelen	12
5.2. Intern: communicatie naar de raad toe	15
6. Introductieprogramma voor de nieuwe raad	16
7. Diverse onderwerpen	17
7.1 Evaluatie rekenkamercommissie	17
7.2 Evaluatie werkgroep accountancy.....	17
7.3 Beschikbaarheid en openbaarheid van informatie	18
7.4 Interne en externe benoemingen	19
7.5 Positie griffier en werkgeverscommissie	19
8. De voornaamste conclusies en aanbevelingen op een rij	20

Bijlagen:

1	Evaluatie Programmacommissie Trefpunt
2	Kenmerken Trefpunt / IBR / Spreekuur fracties / Technisch Beraad
3	Verbetering Raadscommunicatie: 'Naar de burgers toe'
4	Introductieprogramma nieuwe raad 2010
5	Evaluatie rekenkamercommissie Hengelo
6	Evaluatie werkzaamheden werkgroep accountancy 2006-2010
7	Aanvullende opmerkingen en suggesties

1. Inleiding

Net als vier jaar geleden heeft de zittende raad aan het einde van de raadsperiode 2006-2010 een notitie gemaakt, waarin zo concreet mogelijke voorstellen zijn opgenomen ter verbetering van het functioneren van de raad. Die voorstellen zijn gebaseerd op de ervaringen van de afgelopen jaren en diverse andere inspiratiebronnen, zoals de gehouden evaluaties van het Presidium, de commissiestructuur etc. De notitie heeft de titel "Raadsadvies bij de start van de raadsperiode 2010-2014".

De notitie zal door de huidige gemeenteraad van Hengelo in de vergadering van 23 februari 2010 worden besproken met het voorstel deze als advies aan de nieuwe raad aan te reiken..

In het IBR van 19 januari 2010 hebben de leden van de werkgroep de bevindingen toegelicht. De werkgroep heeft vervolgens de ontvangen reacties in de nu voorliggende versie verwerkt.

Het testament wordt met een raadsvoorstel en – besluit voorgelegd in de commissie Bestuur van 10 februari en de raadsvergadering van 23 februari.

Het door de oude raad vastgestelde testament wordt aan de nieuwe raad ter meningsvorming en besluitvorming voorgelegd.

Samenstelling werkgroep

De werkgroep is in overleg met het politiek beraad op 18 maart 2009 als volgt samengesteld.

Raadsleden: Roeland Fens, Floor van Grouw, Jessica ter Hofte, Maarten Hollander, Wieger Mulder (voorzitter werkgroep).

Adviseurs: burgemeester Frank Kerckhaert, griffier Gerrit-Jan Eeftink, gemeentesecretaris Wimjoost Licht, Carl Lange (staf).

De uitvoering heeft plaatsgevonden onder aansturing van de griffier + medewerker staf met inschakeling van een trainee van de Netwerkstad Twente, Johan Rothuizen (vanaf september 2009) en medewerkers van de gemeente.

Daarnaast zijn ook andere raadsleden door de werkgroep benaderd om een mening te geven over deelonderwerpen.

De werkgroep heeft ook vanuit het college op diverse onderwerpen input gekregen.

2. Uitgangspunten/ algemene lijn

Leidend principe voor de rolverdeling tussen raad en B&W

Leidend principe in de dualisering is dat B&W de stad besturen en dat de raad het college controleert en aanwijzingen geeft. De raadsleden zijn daarbij primair volksvertegenwoordiger. Dit betekent dat de raad zich bij zijn taakuitoefening voortdurend op de samenleving oriënteert.

De randvoorwaarden worden daarbij gesteld door de wettelijke taken van de raad:

- de benoeming en het ontslag van wethouders;
- het controleren van B&W;
- het geven van aanwijzingen (kaderstellen);
- vaststellen van de beleidsbegroting;
- het nemen van alle overige wettelijk vereiste besluiten.

Algemene lijn

Als algemene lijn voor het opstellen van dit politiek testament is gekozen dat in het politiek testament vanuit het hiervoor genoemde leidend principe uitspraken worden gedaan en verbeterpunten worden benoemd op een beperkt aantal onderwerpen.

Met andere woorden, het testament is geen compleet verslag van wat er in vier jaar is gebeurd, maar wordt toegespitst op een aantal punten dat de oude raad aan de nieuwe raad wil meegeven.

De werkgroep heeft vooral aangegeven welke goede dingen men graag wil vasthouden en is ingegaan op (leer)punten: zaken die beter kunnen of anders zouden moeten. De op te nemen leer- en verbeterpunten zijn zo concreet mogelijk geformuleerd en aan het eind samengevat weergegeven.

In dit testament komen de volgende onderwerpen aan bod

- Raad en raadscommissies en Trefpunt, de cyclus en het proces van besluitvorming (inclusief lengte procedures)
- Communicatie van de raad naar buiten met meerdere instrumenten
- Communicatie naar de raad zelf (Raads Informatie Systeem)
- Introductie- en scholingsprogramma raadsleden, zo mogelijk in combinatie met college en ambtelijk apparaat
- Sfeer in de raad, cultuur, spreekrecht
- Relatie raad- college- ambtelijk apparaat (ondermeer IBR, ad hoc bijeenkomsten, rol van de ambtenaren)
- Status/samenstelling + follow up onderzoeken rekenkamercommissie
- Werkgroep accountancy
- Vertrouwelijkheid en openbaarheid van informatie
- Positie griffie/ werkgeverscommissie

3. Raad, raadscommissies en Trefpunt Hengelo

3.1. Raad en raadscommissies

In het vorige politiek testament (vanuit de raadsperiode 2002-2006) is een wijziging in de structuur van de raadscommissies voorgesteld. De huidige gemeenteraad heeft in begin 2006 deze voorstellen overgenomen. Sinds 2006 wordt gewerkt in de huidige structuur met drie raadscommissies. Medio 2008 is de commissiestructuur uitgebreid geëvalueerd. De resultaten zijn vastgelegd in de 'evaluatie raadscommissiestructuur gemeente Hengelo'.

In dit hoofdstuk gaan wij in op de raads- en commissiestructuur en doen wij aanbevelingen ter verbetering. Ook gaan we in op de evaluatie van het Trefpunt Hengelo, dat eveneens de status van raadscommissie heeft.

3.1.1. Structuur

De werkgroep heeft uitvoerig stilgestaan bij de (on)mogelijkheden van het verkorten van de huidige raadsproces, uitgaande van de huidige structuur. Dit mede gelet op de wens van het college om waar mogelijk meer snelheid in de besluitvorming te krijgen zodat we als gemeente slagvaardiger kunnen besluiten.

Het beeld van de huidige commissiestructuur is in zijn algemeenheid positief. Op een aantal punten is nadrukkelijk verbetering mogelijk en wenselijk, maar er is geen behoefte om de huidige commissiestructuur ingrijpend te wijzigen.

Hoofdconclusie van de werkgroep is dat de belangrijkste winst niet moet worden gezocht in aanpassingen van de structuur maar door de verandering van de cultuur van vergaderen ("opvoeding"). Dit sluit aan bij de bevindingen die zijn gedaan bij de evaluatie van de raadscommissiestructuur in 2008.

Onze overige conclusies rond de structuur zijn:

- De werkgroep heeft begrip voor de wens van het college om waar mogelijk tot snellere besluitvorming door tot verkorting van de cyclus te komen.
De werkgroep vindt dat bij het zoeken naar mogelijkheden tot verkorting van de besluitvormingsprocedure de digitalisering en stroomlijning van de stukkenstroom voorop moeten staan. De werkgroep vindt het een goede zaak dat daaraan nu gewerkt wordt en pleit ervoor om daarin zo snel mogelijk stappen te zetten
- Een verkorting aan de voorkant van de cyclus is **onderzocht**: de stukken voor de raad uit de collegevergadering van de dinsdag direct na het presidium op maandag, kunnen worden meegenomen voor de agenda's van de raadscommissies. Op die manier ontstaat er een vijf wekelijkse cyclus te rekenen vanaf de presidiumvergadering tot en met de raadsvergadering. Een dergelijke verkorte cyclus levert in een niet-verkiezingsjaar zeker twee raadscycli en waarschijnlijk drie extra raadscycli op. Dat betekent voor raadsleden aanzienlijk meer vergadermomenten: de formele vergaderdruk neemt toe (drie extra raadsvergaderingen en negen extra commissievergaderingen). Dit gaat ten koste van avonden die nu door raadsleden gebruikt kunnen worden voor andere raadsactiviteiten die ook van belang zijn voor een goed functionerende raad, zoals het Trefpunt Hengelo, werkbezoeken, IBR's, spreekuren van fracties, etc.
De werkgroep adviseert om die redenen om de cyclus aan de voorkant niet in te korten.
- Een verkorting aan het eind van de raadsproces door de tijd te verkorten tussen raadscommissies en raad is niet mogelijk.

3.1.2. Meer balans in de agenda van raadscommissies en verdeling van de werkdruk

Een ander punt van aandacht is de verdeling van de werkdruk over de commissies. Vooral de raadscommissie fysiek en in mindere mate de raadscommissie sociaal hebben vaak volle agenda's. De raadscommissie fysiek gebruikt regelmatig de uitloopavond. De raadscommissie bestuur daarentegen kent in het algemeen een beperkte agenda met -relatief- weinig politieke inhoud.

Het verschuiven van agendapunten van -bijvoorbeeld - de commissie fysiek naar een andere raadscommissie lijkt een voor de hand liggende optie. Maar dit levert in de praktijk geen tijdswinst op. Het totale aantal agendapunten, en daarmee het aantal vergaderavonden, vermindert immers niet. De discussie over een betere verdeling van de werkdruk over de drie commissies begint wat ons betreft bij het kijken naar de verdeling van de hoofdstukken van de beleidsbegroting over de commissies.

De werkgroep heeft ook gekeken naar de verdeling van de commissievergaderingen over de beschikbare vergaderavonden. Op dit moment vergaderen de commissies sociaal en fysiek op de dinsdag en de commissie bestuur op woensdag. Andere combinaties zijn overwogen, waarbij het aspect van de fysieke beschikbaarheid van portefeuillehouders ook heeft meegespeeld.

De werkgroep concludeert dat de oplossing eerder gezocht zou moeten worden in het plannen van één commissievergadering per vergaderavond en doet het volgende voorstel:

- De commissie fysiek en sociaal vergaderen respectievelijk op dinsdag en woensdag. De uitloopavond voor beide commissies blijft op de donderdag.
- De commissie bestuur vergadert ook op de donderdag (omdat de praktijk leert dat een uitloopavond voor de commissie bestuur niet of nauwelijks aan de orde is).

De voordelen van deze opzet zijn:

1. Het presidium kan bij het opstellen van de agenda uitgaan van de verwachte belangstelling van burgers en die onderwerpen als eerste agenderen, zonder dat er rekening moet worden gehouden met de portefeuillehouders die ook tegelijkertijd in een andere raadscommissie aanwezig moeten zijn;
2. Kleine fracties kunnen gemakkelijker bij elke commissievergadering aanwezig zijn;
3. Bijkomend voordeel van deze opzet is dat de mogelijkheid voor raadsleden wordt vergroot om naast een voorzittersrol in de ene commissie een inhoudelijke rol te vervullen in een andere commissie.

Door het niet meer gelijktijdig vergaderen van raadscommissies wordt tevens voor een belangrijk deel het probleem van gewenste aanwezigheid van portefeuillehouders in twee commissies tegelijk ondervangen.

Het belangrijkste nadeel is dat de uitloop-avond fysiek samenvalt met de commissie bestuur, zodat een inhoudelijke rol in de commissie bestuur niet mogelijk is voor deelnemers van de commissie fysiek.

Alles afwegend is de werkgroep tot de slotsom gekomen dat het plannen van één commissievergadering per vergaderavond de beste optie is.

Een evenwichtige spreiding van agendapunten over de raadscommissies blijft een punt van aandacht. De werkgroep adviseert in het begin van de nieuwe raadsperiode te bekijken in welke commissies de onderwerpen of beleidslijnen van de beleidsbegroting het beste ondergebracht kunnen worden. Een concrete suggestie is EZ onderbrengen in de commissie bestuur.

Naast het voorgaande doet de werkgroep de volgende aanbevelingen, die vooral te maken hebben met onze **vergadercultuur**.

3.1.3. Technische en feitelijke vragen

Het is heel goed om de technische en feitelijke vragen van raadsleden over de voorliggende stukken voorafgaand aan en buiten de commissievergadering te stellen en te beantwoorden. Momenteel werkt het systeem van vooraf technische vragen stellen aan ambtenaren (individueel of bij "grotere" onderwerpen in een technisch beraad) naar ieders tevredenheid.

Ook is goed dat de vragen en antwoorden ter kennis worden gebracht van de overige raadsleden, uiteraard mits de vraagsteller daar geen bezwaar tegen heeft.

Wat de werkgroep betreft kan in het Reglement van Orde voor de vergaderingen van de commissies worden opgenomen dat als regel technische en feitelijke vragen vooraf ingediend worden. De fractievoorzitters en het politiek beraad kunnen er op toezien dat daarvan **zoveel mogelijk** gebruik gemaakt wordt. Ook kunnen uiteraard commissieleden elkaar hierop aanspreken.

De commissievoorzitter heeft dan een instrument om het debat meer in de richting van meningsvorming te leiden. Diverse andere gemeenten hebben hiermee de nodige successen geboekt. Bijkomend voordeel van het vooraf beantwoorden van technische vragen is dat ook het College in de beantwoording tijd kan besparen. Bij actuele gebeurtenissen is het wel mogelijk in de commissievergadering zelf met feitelijke vragen in te spelen op die actualiteit.

3.1.4. Spreekrecht

In de raadscommissies wordt door insprekers veel tijd gevraagd. Insprekers zijn vaak belangrijk om tot goede politieke besluitvorming te komen. Om als inspreker enige invloed te kunnen uitoefenen zou het goed zijn insprekers zich van tevoren te laten aanmelden. De griffie heeft dan de gelegenheid om de spelregels van het spreekrecht uit te leggen zodat er bij insprekers meer begrip kan ontstaan over de reikwijdte van het spreekrecht. Ook zou er een A4-tje met de spelregels en enkele tips (bijvoorbeeld: kort en bondig heeft vaak meer effect, lever uw bijdrage van tevoren al aan, herhaal niet alleen maar wat u al in uw bezwaarschrift heeft aangegeven) bij aanmelding kunnen worden verstrekt, zodat insprekers beter voorbereid aan bod komen.

3.1.5. Kaderstellende nota's

De werkgroep heeft wisselende ervaringen met de wijze van behandeling van de kaderstellende nota's uit de P&C-cyclus (begroting, perspectievennota, jaarverslag). Enerzijds is er waardering voor het feit dat de raad, bijvoorbeeld via een commissoriale raad, vroegtijdig bij de te maken afwegingen in bijvoorbeeld de perspectiefnota wordt betrokken. Anderzijds is het nadeel dat in dergelijke gecombineerde commissies slechts enkelen met elkaar in gesprek (kunnen) gaan. Het zal altijd gaan om maatwerk, afhankelijk van de te maken politieke afwegingen, beschikbare tijd, etc.

Het is aan het presidium om van geval tot geval de meest passende vorm te kiezen.

De werkgroep pleit voor handhaving van de huidige werkwijze. Dat wil zeggen om deze gecombineerde vergaderingen in te plannen, los van de reguliere vergaderdata in de cyclus. Op deze wijze blijft voldoende tijd over voor de reguliere agendapunten in de besluitvormingscyclus.

3.1.6. Overige aanbevelingen

Tot slot m.b.t. de structuur een aantal kleine aanbevelingen:

- Ter wille van de effectiviteit een aanscherping en verduidelijking van het format voor de bestuurlijke voorstellen (voorstellen aan de raad, maar ook collegevoorstellen en bespreeknotities voor de raadscommissies), zodat de stukken een duidelijke 'management samenvatting' bevatten met daarin de essenties en de politieke bespreek- of beslispunten.
- Via de fractievoorzitters nog nadrukkelijker inzetten op effectief vergaderen.
- Benoeming (plv.) commissievoorzitters:
Een evenwichtige spreiding over de fracties blijft gewenst (al blijft het gegeven dat grotere fracties daarvoor meer mogelijkheden zullen hebben). De interesse in een voorzittersrol neemt bij spreiding van de commissies over drie avonden mogelijk toe. De raad kan de voorzitters benoemen in de raadsvergadering na de verkiezingen, waarin ook de wethouders in het nieuwe college worden benoemd; in de daaropvolgende vergadering de plv. voorzitters.
- De afspraak van één spreker per agendapunt per fractie in zowel de raad als de raadscommissies handhaven.
- Vooralsnog vasthouden aan het maximeren van twee stoelen per fractie in de raadscommissievergaderingen. Deze stoelen kunnen wel naar wens van de fractie zelf worden ingenomen door andere fractieleden. Advies aan de nieuwe raad is dat het politiek beraad eind 2010 beziet of dit fricties oplevert en of dit reden is tot aanpassing van de afspraak.
- De werkgroep heeft geconstateerd dat de huidige opzet van het presidium naar tevredenheid functioneert. Het betreft de punten:
  - o Samenstelling (leden zijn commissievoorzitters + vice-voorzitter van de raad),
  - o Rolverdeling (vice-voorzitter raad als voorzitter, burgemeester als adviseur)
  - o Taakopvatting (agenda- en procesbepaler)

Wij bevelen aan om de huidige opzet van het presidium te continueren.

3.2. Trefpunt Hengelo

De uitgangspunten van het Trefpunt Hengelo zijn:

- burgers dichterbij de politiek brengen;
- gemeenteraad toegankelijker maken;
- ontmoetingsplek creëren voor burgers en bestuur;
- informele informatie-uitwisseling in beleidsvoorbereidende fase.

De programmacommissie Trefpunt heeft haar werkzaamheden geëvalueerd. De volledige evaluatie is als bijlage 1 bijgevoegd.

Wij onderschrijven de volgende aanbevelingen van de programmacommissie Trefpunt.

- We moeten blijven vasthouden aan de definitie van het Trefpunt: onderwerpen die vooraan de beleidscyclus zitten of onderwerpen die vanuit het maatschappelijk middenveld of burgers worden aangedragen. Trefpunt is een laagdrempelige mogelijkheid om, los van allerlei politieke stokpaardjes of discussies, met elkaar in gesprek te gaan. Politieke stellingname, opinievorming en discussies doen we in de commissie en Raad. Niet elk onderwerp van het Trefpunt hoeft te leiden tot besluitvorming. We moeten ook laagdrempelig **en op informele wijze** in gesprek kunnen komen.
- Wij delen de mening van de programmacommissie om meer te koersen op de behoefte aan contact met en vanuit de burger. **Gebleken is dat vooral onderwerpen die "van buiten" zijn aangedragen hele inspirerende gesprekken opleveren.** Het Trefpunt kan (nog) meer een platform zijn voor organisaties om richting raad contact te maken en we kunnen dit nog meer uitdragen.
- De werkgroep vindt het jammer dat het aantal raadsleden dat het Trefpunt bezoekt terugloopt. Het Trefpunt biedt een belangrijke kans om contact te maken met burgers en maatschappelijke instellingen en deze vormen de laatste tijd ook meer en meer het programma. De werkgroep doet een oproep aan raadsleden **om allen** deel te nemen aan het Trefpunt.

De werkgroep heeft over de volgende onderwerpen een andere mening dan de programmacommissie Trefpunt.

- De programmacommissie pleit er - samengevat - voor om te onderzoeken of: op één avond een combinatie van Trefpunt IBR en eventueel Spreekuren mogelijk zou zijn en om zo'n avond in elke raadsyclus in te passen. De werkgroep adviseert om deze combinatie niet na te streven. Het Trefpunt, het IBR en het spreekuur voor de fracties bestaan nu naast elkaar en er worden verschillende doeleinden mee gediend. In de tabel van bijlage 2 zijn de belangrijkste verschillende kenmerken van deze 'instrumenten' aangegeven. Het samenbrengen van Trefpunt, IBR en spreekuren voor de fracties op één avond maakt dat het onderscheid tussen deze instrumenten vervaagt en het zorgt voor verwarring bij de burgers. Het doet geen recht aan de verschillende doeleinden waartoe deze instrumenten in het leven zijn geroepen.
- Volgens de Programmacommissie kan het Trefpunt ook meer worden ingeschakeld als instrument om beleid goed voor te bereiden (vergt wel een paar toegevoegde spelregels). Het college heeft in dit geval de regie op de bijeenkomst en maakt van het Trefpunt gebruik in de beleidscyclus (aan de voorkant). Bijvoorbeeld (uit het verleden): WMO, waar gaat het om? Wat speelt er? Welke behoeften zijn er? Etc. Het college kan overleggen met griffier hoe het Trefpunt kan worden ingepast in een beleidsproces. Als voorbeelden uit het verleden kunnen gelden: sociale structuurvisie, Lange Wemen. Het Trefpunt kan in deze gevallen dienen als eerste meningsvormende discussie met geïnteresseerden en raadsleden. De werkgroep is van mening dat ook dit niet wenselijk is, gelet op de eerdere argumentatie over het onderscheid tussen de verschillende doelstellingen van de instrumenten. Voor de burger moet het volstrekt duidelijk blijven dat hij deelneemt aan de Trefpunt programma of deelnemer is aan een inspraakavond rond een concreet project. Vermenging leidt tot verwarring.
- De programmacommissie geeft aan dat de frequentie van het Trefpunt geen doel is op zich: de werkgroep is het daarmee eens en vindt dat de huidige frequentie van circa vijf Trefpunten per jaar recht doet aan het aantal onderwerpen dat op een Trefpunt geagendeerd kan worden. Daarnaast kan er - als de actualiteit daarom vraagt - een extra Trefpunt worden georganiseerd of kan een gepland Trefpunt worden verplaatst naar een andere datum, zoals bijvoorbeeld gebeurd is rond het Trefpunt rond de gebiedsontwikkeling luchthaven Twente.

4. Relatie raad - college - ambtelijk apparaat

4.1. Bestuurlijk-ambtelijke pendel

Het presidium heeft de afgelopen periode diverse keren aangegeven dat de gemeenteraad de inzet van ambtenaren voor het geven van feitelijke informatie en toelichtingen op prijs stelt. Met deze randvoorwaarde in het achterhoofd is er geen enkele terughoudendheid vanuit de raad om de betrokkenheid van de ambtenaren bij het werk rond de raad te vergroten.

Naar de mening van de werkgroep zijn de contactmomenten tussen raad en medewerkers de afgelopen jaren duidelijk toegenomen. De volgende – niet uitputtende- lijst van contactmomenten:

- Diverse medewerkers van de gemeente zijn aanwezig bij de raadsvergaderingen. Dit bevordert wederzijds contact tussen de leden van de raad en de medewerkers en het bevordert meer kennis en begrip voor elkaars afwegingen en positie.
- In de afgelopen periode hebben medewerkers van de gemeente het woord kunnen voeren tijdens de raadscommissievergaderingen. Het is nu vooral aan het college zelf om de mogelijkheden van steun van ambtenaren in de raadscommissie meer in te zetten en meer toe te laten.
- Ook in het Informele overleg tussen college en raad (IBR) en Hart van Zuid is een belangrijke rol voor de medewerkers weggelegd en wordt hun inbreng vanuit de raad ook gewaardeerd. Immers het zijn de medewerkers die het merendeel van de feitelijke informatie aan de raad verstrekken en vragen beantwoorden.
- In het Trefpunt Hengelo worden de onderwerpen die vanuit het college zijn aangedragen, door de medewerkers van de gemeente toegelicht en zij kunnen ook actief deelnemen aan de discussies die volgen.
- De verordening op de ambtelijke bijstand is in 2006 door de raad vastgesteld. **Er is voor gekozen** een raadslid de mogelijkheid te bieden via een snelle weg toegang te krijgen tot de informatie die hij van belang acht. **De consequentie van die keuze** is dat bij de individuele medewerker verantwoordelijkheid is neergelegd om een 'snelle' afweging te maken. Er kunnen hierdoor fouten ontstaan. Als de leden van de raad **en de ambtelijke organisatie** dit blijven beseffen kan deze werkwijze goed blijven functioneren. (Zie ook elders in het politiek testament Verordening ambtelijke bijstand, WOB en artikel 169 Gemeentewet (preferente positie raadsleden). Mogelijk zal het thans lopende onderzoek naar vertrouwelijkheid en openbaarheid hiervoor input opleveren.
Recentelijk worden de raadsleden gestimuleerd om technische vragen voorafgaand aan de raadscommissievergadering te stellen, aan de opstellers van het stuk. Dit heeft als effect dat de raadscommissievergadering meer gebruikt wordt waar deze eigenlijk voor is bedoeld: meningsvorming van de raad ter voorbereiding van besluitvorming in de raadsvergadering. Ook is er beduidend meer contact tussen raadsleden en medewerkers, waar beiden voordeel van hebben. Het is aan de ambtenaar om af te wegen of de vraag technisch informatief is of dat een politieke uitspraak wordt verwacht.

De werkgroep is van mening dat de "bestuurlijk ambtelijke pendel" de afgelopen jaren door diverse maatregelen meer vorm heeft gekregen en adviseert de raad om deze situatie te continueren.

4.2. Het Informeel Overleg raad- college (IBR)

Herpositionering IBR

De werkgroep heeft, mede op basis van door het college gegeven input, nog eens gekeken naar functie van het IBR en naar de – verdeling van - verantwoordelijkheden rond dit overleg.

De werkgroep spreekt zich in navolging van het college uit voor een herpositionering van het IBR met als vertrekpunt IBR = 'eigendom' raad. Feitelijk betekent dit een verdere uitwerking van de lijn die in de evaluatie van de raadscommissiestructuur van 2008 is bepaald.

Wij blijven een duidelijke meerwaarde zien in de informele bespreking van onderwerpen in het IBR. Onze voorkeur gaat uit naar een eenduidige insteek, waarmee ook onduidelijkheid over de openbaarheid wordt weggenomen.

Wij nemen als vertrekpunt dat het IBR een instrument is (ten dienste) van de raad. De logische consequentie daarvan is dat het uiteindelijk de raad (lees: presidium) is die de agenda van het IBR bepaalt. Uiteraard vindt die agendasetting in samenspraak met het college plaats, waarbij de actieve rol van college(leden) bij het aandragen van onderwerpen en bij de concrete invulling van de bijeenkomst vanzelfsprekend is.

Puntsgewijs uitgewerkt:

- Het IBR is een inhoudelijke bijeenkomst zonder politieke meningsvorming. Het IBR wordt benut voor informatieverstrekking en kennisvermeerdering in een vroegtijdig stadium en is niet bedoeld voor het peilen van opvattingen van de raad (uiteraard staat het een raadslid vrij om opvattingen over een onderwerp kenbaar te maken).
- Informatieverstrekking via een IBR is één van de mogelijkheden die het college heeft om invulling te geven aan de actieve informatieplicht.
- De bijeenkomsten zijn - net als nu - passief openbaar.
- De portefeuillehouder vervult – met o.m. een korte inleiding - het “gastheerschap” bij de behandeling van een onderwerp en dat onderwerp wordt (meestal) door een ambtenaar toegelicht.
- Opiniërende besprekingen en kaderstelling in een vroegtijdig stadium vinden plaats in reguliere commissie- en raadsvergaderingen.
- Onderwerpen die om vertrouwelijke gedachtewisseling vragen, komen aan de orde in een besloten vergadering of in het politiek beraad.

Nog enkele overwegingen van praktische aard:

- Het huidige vaste ritme van de IBR's als onderdeel van de cyclus van raads- en commissievergaderingen is ons inziens prima en zou zo moeten blijven.
- Gezien het voorgaande kan de huidige procedure voor het aanreiken van IBR-agendapunten (via het college) aan het presidium ongewijzigd blijven. Ook vanuit de raad kunnen uiteraard onderwerpen voor het IBR aangedragen worden.
- Het is een goede zaak dat (zoals nu al gebruikelijk is) verstrekte informatie tijdens het IBR (presentaties e.d.) beschikbaar is voor alle raadsleden. Hierdoor kunnen ook afwezigen kennis nemen van wat is besproken.

5. Verbetering raadscommunicatie

5.1. Naar de burger toe

De werkgroep constateert dat de raad zichzelf duidelijker kan profileren in haar volksvertegenwoordigende rol. De raad als platform, waar de politieke beslissingen worden genomen, die voor Hengeloërs er toe doen, kan meer worden uitgedragen. Het is belangrijk de nadruk te leggen op wat de raad is en waarvoor je als burger bij de raad terecht kan. Een goede communicatie naar de burgers toe is daarbij onontbeerlijk.

De werkgroep stelt voor om een verbeteringslag in de raadscommunicatie te maken. Wij kiezen daarbij voor een pragmatische benadering. De wensen van de raad zijn in kaart gebracht en de ervaringen van andere gemeenten zijn geïnventariseerd. Op grond daarvan hebben wij de volgende doelstelling geformuleerd:

De gemeenteraad is zichtbaar, herkenbaar en toegankelijk voor de burgers

Er kan door verschillende middelen in te zetten doelgericht worden gecommuniceerd. De werkgroep heeft een pakket van communicatiemiddelen opgesteld (zie 5.1.3). Het pakket bestaat uit nieuwe en - te verbeteren - bestaande middelen.

Wij adviseren de doelstelling te onderschrijven en in te stemmen met het pakket.

5.1.1. Verantwoordelijkheidsverdeling tussen 'raad als geheel' en 'raadsfracties'

De voorgestelde communicatiemiddelen zijn gericht op de communicatie van de collectieve raad. De raad als geheel zorgt voor platforms waar raadsleden in gesprek gaan met burgers over actuele onderwerpen (zowel digitaal als 'fysiek', zoals het Trefpunt). Partijpolitieke communicatie blijft een verantwoordelijkheid van de fracties. Een voorbeeld waarbij de grens van de verantwoordelijkheid van de gemeente wordt opgezocht is te vinden bij de gemeente Apeldoorn waar de raadscommunicatieadviseur individuele partijen ondersteunt bij promotiefilmpjes van de individuele partij ('helpen bij de beeldvorming'). Zover willen wij niet gaan.

Voorbeelden van werkzaamheden

Raad als geheel

- Faciliteren Raadspagina in de krant
- Opkomstbevorderende activiteiten
- Onderhouden raadspagina van de gemeentesite
- Raadscommunicatieplan
- Publiceren weblinks op raadspagina van de gemeentesite
- Wijkbijeenkomsten, huiskamerbezoeken, Trefpunt (bestaand)

Fracties

- Inhoudelijke bijdrage aan de Raadspagina
- Verkiezingscampagne
- Aanleveren kennismakingstekst
- Contacten met de pers vanuit de fracties
- Weblog, Hyves, Twitter
- Interactie met burgers tijdens o.a. tijdens deze bijeenkomsten

5.1.2. Bevindingen van andere gemeenten over raadscommunicatie

Uit praktijkervaringen met raadscommunicatie bij de gemeenten Almelo en Enschede valt het volgende op:

- Raadsleden denken al snel dat raadsactiviteiten nieuwswaardig zijn, terwijl de perceptie van de burgers een andere is.
- De betrokkenheid van inwoners bij de politiek is in het algemeen gering, totdat een voorgenomen besluit iemands persoonlijke leefwereld raakt. Daar ligt dus een communicatieve kans en uitdaging.

Op dit moment gaan geïnteresseerde burgers via bestaande communicatiemiddelen zelf actief op zoek naar informatie over de raad. Burgers zullen hun gedrag niet gaan veranderen, omdat de raad graag informatie kwijt wil. Voor het verbeteren van raadscommunicatie kan daarom het beste meegelift worden met een bestaand medium met een groot bereik, zoals de lokale krant of de lokale omroep.

5.1.3. Voorgestelde communicatiemiddelen

Wij stellen voor om de volgende communicatiemiddelen in te zetten of te verbeteren. In bijlage 3 zijn voorbeelden en indicatieve gegevens over het bereik en de kosten weergegeven.

A Uitrusting van de vergaderruimten & webuitzendingen van vergaderingen

Vergaderingen kunnen efficiënter en aantrekkelijker worden gemaakt voor raadsleden en de publieke tribune. Wij adviseren om de Raadszaal en toekomstige commissiekamers te voorzien van professionele presentatiefaciliteiten, werkplekken met data-aansluitingen en een digitaal kiessysteem (Raadszaal), etc.

De zichtbaarheid en toegankelijkheid worden vergroot door de Raadszaal (en commissiekamers) uit te rusten met camerasystemen, waardoor het mogelijk wordt om vergaderingen live uit te zenden op de gemeentesite. Daarnaast kan een opslagsysteem worden ontwikkeld voor de archiefbeelden. In het archief kunnen vergaderingen bekeken worden die in stukken geknipt zijn, waarbij geïnteresseerden fragmenten op datum, onderwerp en spreker kunnen zoeken. Het bereik van de uitzendingen blijkt bij andere gemeenten laag te zijn en de kosten kunnen relatief hoog uitvallen. De werkgroep stelt voor om een variant uit te werken waarvan de kosten binnen de perken blijven. In de loop van 2010 volgt een uitgewerkt voorstel.

In het programma van eisen van de renovatie van het stadhuis is rekening gehouden met de presentatievoorzieningen en werkplekken met data-aansluitingen. De installatie van de voorzieningen is gekoppeld aan de renovatieplanning van het stadhuis. Naar verwachting worden de vergaderruimten eind 2011 verbouwd.

Wij stellen voor de werkgroep automatisering in te schakelen voor de inbreng vanuit de raad bij het maken van een functioneel ontwerp voor de uitrusting van de vergaderruimten (incl. de live-uitzendingen en het archiefsysteem). Punt van nader onderzoek is of het uitvoerbaar is de totale uitrusting of de camerasystemen vooruitlopend op de renovatie van het stadhuis alvast te installeren.

B Onderzoek TV-uitzendingen via de lokale omroep

De werkgroep stelt voor om een onderzoek te doen naar samenwerkingsmogelijkheden met de lokale omroep en welke rol zij kunnen spelen in de raads- en de totale gemeentelijke communicatie. Het is raadzaam een duidelijk financieel kader vooraf vast te stellen.

C (Maandelijks) Raadspagina in Typisch Hengelo

Wij stellen voor een (maandelijks) raadspagina in Typisch Hengelo te starten om de raad zichtbaarder te maken. Het is vooral een actuele 'kijk en vergelijk' pagina, waarbij op overzichtelijke en beknopte wijze de verschillende fractiestandpunten worden weergegeven. Daarnaast is er ruimte voor aankondigingen en verslaglegging van vergaderingen en bijzondere bijeenkomsten en het presenteren van raadsbesluiten. Wij kiezen voor een raadspagina die vergelijkbaar is met de pagina van Dordrecht.

Mogelijke reguliere informatie op de raadspagina:

- Enkele belangrijke raadsbesluiten	- Rol en positie van de raad
- Raadsleden	- Activiteiten van de raad
- De verschillende fracties	- Contactgegevens
- Rolverdeling tussen college en raad	- Meningen van raadspartijen
- Data van (openbare) raads- en commissievergaderingen	- Samenstelling van de raad
- Meningen van raadsleden over een komend besluit	- Visie van de raadspartijen over (beleidszaken die op dat moment spelen)

Mogelijke thematische onderwerpen:

- Kadernota, Programmabegroting, Beleidsprogramma's
- Centrumontwikkelingen
- (Verkeers)veiligheid
- Wijkvernieuwing (o.a. herstructurering)
- Sportvoorzieningenbeleid
- Openbare inrichting van een wijk of een buurt.

Afhankelijk van de keuze tussen een reguliere of thematische pagina en het te melden nieuws kan de raadspagina bijna maandelijks worden gepubliceerd.

Wij stellen voor een werkgroep met 4 raadsleden en een communicatieadviseur samen te stellen (redactieraad).

De werkgroep spreekt een bladformule en redactionele formule af. De bladformule beschrijft het gerecht (de pagina) en de ingrediënten. Rekening wordt gehouden met de vier huidige gemeentepagina's. De redactionele formule beschrijft de bereidingswijze. Voor de fractiebijdragen zijn immers redactionele spelregels noodzakelijk. De werkgroep zal in de opstartfase regelmatig betrokken zijn bij de redactie en evaluatie. Een communicatieadviseur wordt de vaste eindredacteur en contactpersoon van deze pagina. Om de 'kwaliteit' te verbeteren zal de werkgroep de pagina regelmatig evalueren. (bijv. 1 à 2 keer in het jaar).

D Presentatie van de raad op de gemeentesite.

De website is afgelopen jaar vernieuwd, waarbij vooral de lay-out en de indeling van de pagina's onder de loep zijn genomen. Er zijn meerdere mogelijkheden om de raad zichtbaarder en toegankelijker te presenteren op de gemeentesite, zoals:

- Realiseren van een raadsinformatiesysteem (RIS). Met het systeem krijgen geïnteresseerden inzage in actuele en archiefinformatie, zoals de vergaderagenda en – planning, verslagen, raadsbesluiten, raadsvoorstellen, dossiers, moties, amendementen en schriftelijke vragen, etc. Zoeken is mogelijk op basis van gekozen trefwoord, criterium of soort document, etc.

Bij de uitwerking van het raadsinformatiesysteem worden eerst de gebruiksfuncties voor de raadsleden gerealiseerd. (zie 5.2). Als het interne systeem eenmaal optimaal functioneert kan dit ook toegankelijk worden gemaakt voor de burgers in Hengelo.

De werkgroep automatisering wordt ingeschakeld voor de inbreng vanuit de raad (als gebruiker) bij het maken van het functioneel ontwerp.

- Tekstkoppelingen en het logischer ordenen van de menu-indeling ('gemeenteraad'). In het functioneel ontwerp van het raadsinformatiesysteem zullen deze wensen worden meegenomen.
- Beknopte kennismakingsstukjes van alle fracties en individuele raadsleden. De afdeling Communicatie gaat hiervoor een format maken. De kennismakingsstukjes worden naar verwachting in maart of april gepubliceerd op de gemeentesite.

E Beeldmateriaal

Foto's en videobeelden vergroten de zichtbaarheid en herkenbaarheid van de raad en raadsleden. Er zal op de gemeentesite (o.a. bij de kennismakingsstukjes), de gemeentegids en de raadspagina zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van (pas) foto's van raadsleden, fracties en de raad als geheel.

Wij stellen voor om tijdens de startdag van het introductieprogramma foto's te maken van de raad, fracties en individuele leden.

Effectmeting

Op dit moment zijn er geen gegevens over de mate waarin de burgers van Hengelo bekend zijn met de raad(sleden). Om inzicht te krijgen in de zichtbaarheid, herkenbaarheid en toegankelijkheid van de raad bij burgers, adviseert de werkgroep het voorgestelde pakket van communicatiemiddelen te meten. Met de meting wordt gekeken naar het effect van de inspanningen op het gebied van raadscommunicatie over een bepaalde periode (bijv. over 2 á 4 jaar). Bij het onderzoek worden burgers gevraagd naar de bekendheid en waardering van de communicatiemiddelen en de bekendheid van het raadswerk. Achtergrondinformatie over de gemeentelijke communicatiemiddelen van Hengelo zijn te vinden in bijlage 3. Voor de meting kan mogelijk gebruik worden gemaakt van de Omnibusenquête van eind 2010.

5.2. Intern: communicatie naar de raad toe

In 2009 zijn er diverse verbeteringen doorgevoerd aan extranet. De werkgroep automatisering heeft op deze verbeteringen aangedrongen en in augustus 2009 is de raad geïnformeerd over de stand van zaken rond de verbeteringen. De structuur van extranet is aangepast, het Content Management Systeem is opgeschoond en de Zoekfunctie is verbeterd. Ook zijn de bestuurlijke stukken waarover besloten is nu goed en benaderbaar geplaatst.

De afgelopen maanden is de stukkenstroom die behoort bij de bestuurlijke besluitvorming gedigitaliseerd. Er is één digitale weg waarlangs alle documenten die voor de raad bestemd zijn aan ons worden aangeboden. Zo kan er geen misverstand meer ontstaan over wat de juiste versie is van een document; ook worden de raadsbundels meteen vanuit de digitale omgeving samengesteld waardoor de kwaliteit/leesbaarheid van de bundels verbeterd is.

Raadsinformatiesysteem

Extranet is in feite een relatief eenvoudig Raads Informatie Systeem (RIS). In de komende periode zal dat systeem technisch verder ontwikkeld moeten worden. Raadsleden kunnen dan bijvoorbeeld eerder en sneller digitaal toegang krijgen tot concept agenda's van de raadscommissies, die dan wekelijks digitaal worden opgebouwd. Maar ook kunnen stukken langs digitale weg aan de fracties worden voorgelegd.

Raadsleden kunnen zich beter en langer voorbereiden op de stukken die de volgende raads cyclus worden besproken, omdat de stukken eerder digitaal zichtbaar en leesbaar zijn.

De werkgroep gaat ervan uit dat bij een gedigitaliseerde stukkenstroom er zich mogelijkheden zullen aandienen om tot versnelling van de besluitvorming te komen. Zo kunnen de fracties dan snel na (digitale) ontvangst van de stukken aangeven of zij al dan niet bespreking van het onderwerp in de commissie wensen.

Met kracht moet gewerkt worden aan een goed raadsinformatiesysteem.

Op het moment dat echt sprake is van een optimaal functionerend gedigitaliseerd systeem zou een hamerraad kunnen worden ingevoerd.

Er loopt een onderzoek naar het huidige raadsproces in Hengelo. De resultaten van dit onderzoek kunnen worden gebruikt om een functioneel ontwerp te maken van de digitale inrichting rond het raadswerk. Bij het opstellen van een functioneel ontwerp zal de werkgroep automatisering ingeschakeld worden om inzicht te krijgen in de wensen van de gebruikers

Verslaglegging

De verslaglegging van de raadscommissies leidt af en toe tot discussie bij raadsleden. Wij maken nu gebruik van een tussenvorm. Deels is het een besluitenlijst en deels een samenvattende weergave van uitspraken van raadsleden. Minimale vorm van verslaglegging is alleen het maken van een besluitenlijst. De meest uitgebreide vorm is een woordelijk verslag. Er zijn gemeenten die het schriftelijk verslag (m.u.v de besluitenlijst) hebben vervangen door een (beeld- en) geluidverslag.

De werkgroep adviseert de nieuwe raad om de functie en de wijze van verslaglegging van raadscommissies te onderzoeken en de werkgroep automatisering hiervoor in te schakelen.

6. Introductieprogramma voor de nieuwe raad

Aan het begin van de raadsperiode krijgen de (nieuwe) raadsleden een introductieprogramma aangeboden zodat zij voorbereid worden op het raadswerk voor de komende vier jaar. Om een goed programma op te zetten zijn de wensen van de raad in kaart gebracht door middel van interviews met raadsleden. Daarnaast is er gekeken naar programma's van andere gemeenten, het programma van vier jaar geleden en de cursussen van het Actieprogramma Lokaal Bestuur van de VNG en BZK.

Uit de inventarisatie blijkt dat de invulling van het introductieprogramma per gemeente sterk verschilt. Op basis van de wensen van de raad is gekozen voor een overwegend vraag gestuurd programma. De hoofdlijnen van het programma zijn:

- 1) Het aanbieden van (basale) procedurele kennis over de raad, het college en de ambtelijke organisatie in Hengelo. Deze kennis is noodzakelijk om als raadslid te functioneren in de raad.
- 2) Cursussen over de lokale invulling van beleidsterreinen.
- 3) Vaardigheidstrainingen die het functioneren van de raad als collectief verbeteren.

Doelgroep

- Leden die voor het eerst zitting nemen in de raad;
- zittende raadsleden;
- personen die, na het kiezen van wethouders uit de raad, hoogstwaarschijnlijk in de raad komen;
- (mogelijke) fractievertegenwoordigers;
- (mogelijke) wethouders.

Het is zeer aan te bevelen dat zoveel mogelijk mensen uit de doelgroep deelnemen aan het introductieprogramma.

Uit de interviews met raadsleden komt als opvatting naar voren dat nieuwe raadsleden min of meer verplicht aanwezig moeten zijn bij meerdere onderwerpen. Fractievoorzitters worden daarom gevraagd om het introductieprogramma te promoten bij de nieuwe raadsleden.

Er wordt ook een min of meer verplicht coachingstraject aangeboden voor de (plv) commissievoorzitters.

De opzet en de data van het Introductieprogramma zijn te vinden in bijlage 4. Het Introductieprogramma wordt in februari ter kennis gebracht van de politieke partijen die meedoen aan de verkiezingen in maart. De data en de tijdstippen staan in de bestuursagenda van de raad.

Na het introductieprogramma

Raadsleden worden in de periode na het Introductieprogramma voornamelijk via het IBR geïnformeerd over andere beleidsinhoudelijke onderwerpen. Indien zij dat willen, kunnen raadsleden deelnemen aan cursussen van de Hengelo-academie. De Hengelo-Academie is een opleidings- en ontwikkelcentrum dat primair is opgericht voor het eigen personeel maar ook cursussen aanbiedt die nuttig kunnen zijn voor raadsleden.

7. Diverse onderwerpen

7.1 Evaluatie rekenkamercommissie

Wij hebben de rekenkamercommissie (RKC) gevraagd om aan de hand van een aantal vragen de rol en het functioneren van de rekenkamercommissie te evalueren. De evaluatie heeft geresulteerd in een aantal concrete verbeter- en actiepunten. De volledige evaluatie is in bijlage 5 toegevoegd.

Samenvatting van de verbeter- en actiepunten

1. Het invoeren van een hernieuwd afstemmingsoverleg over de programmering van de onderzoeken van de RKC en de onderzoeken ex art.213a. De werkgroep kan dit verzoek ondersteunen en beveelt aan om daarbij ook de werkgroep accountancy te betrekken, zodat er sprake is van inzicht in elkaar agenda's en onderzoeksvelden.
2. Met het aantrekken van een onderzoeker kunnen meer onderzoeken worden uitgevoerd en kan aan de kwaliteit van de onderzoeken gewerkt worden.
3. Duidelijker moet worden wat met een onderzoeksrapport gedaan moet worden. Wat wordt er van de bestuurlijke reactie verwacht en wat gebeurt er met de aanbevelingen.
4. Het verbeteren van de presentatie van rapporten en de wijze van besluitvorming. Daartoe zal de RKC enkele modellen in kaart brengen.
Over de punten 3 en 4 adviseert de werkgroep om af te spreken dat in beginsel ieder afgerond onderzoek door de griffie wordt voorzien van een raadsvoorstel en -besluit.
5. Het verbeteren van de communicatie vanuit de RKC naar de raad. De website wordt aangepast en er wordt aan gedacht om de raad (en ook het college en de ambtelijke organisatie) periodiek in de vorm van een nieuwsbrief of in een commissievergadering te informeren. De werkgroep gaat er vanuit dat de griffie deze communicatie actief steunt en faciliteert.
6. Gekeken wordt naar de vergoeding van de externe leden. De voorkeur gaat uit naar een vaste vergoeding in plaats van een vergoeding op basis van presentie bij vergaderingen.
7. Actualisering van de verordening, reglement van orde en het onderzoeksprotocol. De aanpassingen kunnen gezamenlijk met de uitkomsten uit de evaluatie doorgevoerd worden. De werkgroep overweegt bij de punten 6 en 7 dat in de tweede helft van 2010 een raadsvoorstel moet worden voorbereid dat ingaat op deze aspecten. Daarbij moeten de voor- en nadelen van een vaste vergoeding ten opzichte van het huidige vergoedingensysteem duidelijk naast elkaar worden gezet.

Met de rekenkamercommissie zelf concludeert de werkgroep dat de huidige samenstelling van de RKC, te weten drie interne en drie externe leden, een goede en werkbare constructie is.

De werkgroep pleit er in aanvulling op de verbeterpunten in de evaluatie voor dat een profiel wordt opgesteld voor raadsleden die zitting nemen in de rekenkamercommissie. In ieder geval moet er sprake zijn van affiniteit met doelmatigheidsonderzoeken.

7.2 Evaluatie werkgroep accountancy

De leden van de werkgroep accountancy bevelen aan om de naam 'werkgroep accountancy' voor deze werkgroep aan te houden en niet over te gaan tot een naam zoals 'auditcommissie'. De term 'commissie' kan misverstanden geven omdat commissie suggereert dat er taken door de werkgroep worden uitgeoefend die via een Reglement van Orde aan de werkgroep zouden zijn toebedeeld en dat is niet het geval.

Bij de besluiten tot het benoemen van de leden van de werkgroep accountancy is niet aangegeven wat de taken van de werkgroep zijn. In 2005 is wel aangegeven dat de werkgroep zelf spelregels zal formuleren over de taken en de werkwijze. Dat is tot nu toe niet gebeurd.

De huidige leden van de werkgroep bevelen aan om bij de benoeming van de nieuwe leden voor de werkgroep accountancy voor de nieuwe raadsperiode 2010-2013 dat wel te doen en onderstaande 'taken en bevoegdheden' ook in het benoemingsvoorstel kenbaar te maken. De werkgroep accountancy wil niet zover gaan om deze taken zodanig in een structuur vast te leggen dat er in juridisch opzicht een 'raadscommissie accountancy' zou ontstaan: Daardoor zouden de

werkzaamheden van de werkgroep in de plaats komen van de meningsvorming in de raadscommissie bestuur. Dat is nadrukkelijk niet het geval: de werkgroep doet de 'voorwas' op de nader omschreven onderwerpen ter voorbereiding van de meningsvorming en oordeelsvorming door resp. raadscommissie en raad.

Bij het formuleren van de taken en bevoegdheden zijn de kennis en ervaringen van de huidige werkgroep accountancy in de afgelopen jaren opgedaan, mede in overweging genomen.

Taken en bevoegdheden werkgroep accountancy

- a. Begeleiding van de vaststelling van de jaarrekening;
- b. Begeleiding van de (gezamenlijke) aanbesteding van de accountantsfunctie;
- c. Adviesfunctie op overige onderwerpen voor zover die te maken hebben met accountancyonderzoeken;
- d. Volgen van trends en ontwikkelingen rond de Beleidsbegroting en veranderingen in het vakgebied, voor zover die raken aan de accountancywerkzaamheden.

ad a Begeleiding van de vaststelling van de jaarrekening

Afstemming werkafspraken tussen raad, college, controller en accountant waar nodig.

Kennismaken van de bevindingen vanuit de interim-controle en jaarrekeningcontrole en hierover te adviseren aan commissie en raad.

ad b Begeleiding van de aanbesteding van de accountantsfunctie

Onder ander gaat het hierbij om:

- het opstellen van een plan van aanpak en offerteaanvraag. al dan niet in overleg met vertegenwoordigers uit andere Netwerksteden.
- het beoordelen en 'scoren' van de aanbiedingen en het doen van een voorstel aan commissie en raad inzake selectie en benoeming van de accountant.
- adviseren over verlenging van een lopende overeenkomst dan wel aanbesteding.

ad c Signalerings- en adviesfunctie aan commissie en raad inzake onderzoeken

Naast de jaarlijkse controle door een extern accountant vindt, zoals bekend, meer onderzoek plaats:

- ex art 213a Gemeentewet (daarover wordt de raad in de regel geïnformeerd)
- door de rekenkamercommissie
- n.a.v. benoemde aandachtspunten in de controle

Door zicht te houden op de (vanuit verschillende invalshoeken) onderzochte onderwerpen kan de werkgroep accountancy waarborgen dat 'dubbels' in onderzoeken worden voorkomen en dat alle van belang zijnde onderwerpen eens in de zoveel tijd worden onderzocht.

De werkgroep accountancy beveelt aan om een keer per jaar een overleg te hebben met de rekenkamercommissie Hengelo om inzicht te krijgen in elkaars agenda's.

ad d Volgen van trends en ontwikkelingen rond de Beleidsbegroting en het vakgebied

Ter illustratie: in de afgelopen perioden zijn ons onder andere vanuit het Ministerie en vanuit het (PRPG) Platform Rechtmatigheid Provincies en Gemeenten circulaire's en zgn. kaderbrieven toegestuurd. Ook worden regelmatig zaken toegestuurd over onderwerpen als 'Risicomanagement' en 'Corporate Governance'. Voorgesteld wordt de werkgroep accountancy te laten beoordelen welke informatie ter kennis van commissie en raad moet worden gestuurd. De evaluatie van de werkgroep accountancy is te vinden in bijlage 6.

7.3 Beschikbaarheid en openbaarheid van informatie

Dagelijks vindt er veel informatieverkeer plaats, waarbij verschillende partijen binnen de gemeente Hengelo een rol spelen. Het gaat dan bijvoorbeeld om extern gerichte communicatie tussen meestal het college van B&W en individuele burgers of de media. Maar ook het informatieverkeer tussen het college en de gemeenteraad is aan de orde. In de overgrote meerderheid van de gevallen gaat dat goed. De afgelopen jaren is er op diverse dossiers ruis ontstaan op de lijn van de

informatierelaties. Meestal gaat het dan om de vraag of bepaalde informatie beschikbaar moet zijn voor de andere partij of niet en onder welke voorwaarden. De ruis uit zich vervolgens, vaak naar aanleiding van een individuele casus, in discussies tijdens raad- of commissievergaderingen of in schriftelijke vragen aan het college. Daarom is het college samen met de raad aan de hand van een paar recente casussen een onderzoek gestart dat moet resulteren in meer duidelijkheid over een aantal vragen rondom het thema openbaarheid van informatie. Het onderzoek richt zich vooral op onze onderlinge informatierelatie in de eigen Hengelose context.

De 'ruis' heeft meestal te maken met (vermenging van) de volgende twee begrippen: Beschikbaarheid van informatie voor de raad, of een individueel raadslid (via de gemeentewet) versus de Beschikbaarheid (openbaarheid) van informatie voor de samenleving (via de wet openbaarheid bestuur).

Het onderscheid en de samenhang tussen de informatierelaties op basis van de Wet openbaarheid bestuur (met burgers) en de Gemeentewet (tussen de bestuursorganen) ligt genuanceerd, maar er is wel verschil dat in het bijzonder de positie van leden van de raad raakt.

De werkgroep adviseert de resultaten en de aanbevelingen van het onderzoek af te wachten. De werkgroep hoopt dat de aanbevelingen tijdig bekend worden, zodat er in het Introductieprogramma voor de raad aandacht aan kan worden besteed. Mogelijk leidt het onderzoek tot hernieuwde afspraken.

7.4 Interne en externe benoemingen

In het begin van de raadsperiode vinden diverse interne benoemingen (zoals de werkgroep accountancy, rekenkamercommissie) en externe benoemingen van raadsleden plaats. (partnergemeente Emsdetten, Regio Twente, Euregio).

De werkgroep beveelt aan dat voor benoemingen een taakomschrijving wordt gemaakt, waarin ondermeer wordt ingegaan op het tijdsbeslag en de wijze van terugkoppeling.

7.5 Positie griffier en werkgeverscommissie

In 2006 is via diverse regelingen de basis gelegd voor een goede geformaliseerde werkrelatie tussen de raad en de griffie.

Dit heeft geleid tot een voorstel en een besluit tot vaststelling van een 'Instructie voor de raadsgriffier van de gemeente Hengelo 2006'. Dit is de ambtsinstructie van de griffie waarin de gemandateerde taken van de raad aan de werkgeverscommissie zijn vastgelegd en waarin de rechtspositie van de griffie is vastgelegd. Tevens is door middel van deze Instructie de Hengelose Arbeidsvoorwaardenregeling ook van toepassing op het personeel van de griffie.

Ten tweede is een ambtsinstructie voor de griffier vastgesteld. In die instructie zijn de taken van de griffier nader uitgewerkt, waaronder de logistieke, adviserende en leidinggevende taken.

Na de verkiezing van de nieuwe raad zal er ook een nieuwe werkgeverscommissie worden benoemd. Bij de samenstelling van deze commissie zijn de volgende aspecten relevant: politiek draagvlak in de raad, affiniteit met de werkgeversrol en zicht op het daadwerkelijk functioneren van de griffie.

Voor een goede beoordeling van de werkzaamheden van de griffier is het raadzaam om in ieder geval één of twee raadsleden in de werkgeverscommissie te benoemen die ook zitting hebben in het presidium. De leden van het presidium hebben immers een goed inzicht in het dagelijks werk van de griffier.

Uit het oogpunt van continuïteit spreekt de werkgroep de voorkeur uit om – zo mogelijk – een van de huidige leden van de werkgeverscommissie ook in de nieuw te vormen commissie te benoemen. Ook zal er een actualisering van de ambtsinstructie van de griffie dienen plaats te vinden. De vereniging van griffiers komt in de loop van 2010 met een handleiding over dit onderwerp.

8. De voornaamste conclusies en aanbevelingen op een rij

Raad, raadscommissies

1. Het beeld van de huidige commissiestructuur is in zijn algemeenheid positief. Op een aantal punten is nadrukkelijk verbetering mogelijk en wenselijk, maar er is geen behoefte om de huidige commissiestructuur ingrijpend te wijzigen.
De belangrijkste winst zit niet in aanpassingen van de structuur maar in een verandering van de cultuur van vergaderen ("opvoeding").
2. Plan één commissievergadering per vergaderavond:
De commissie fysiek en sociaal vergaderen respectievelijk op dinsdag en woensdag. De uitloopavond voor beide commissies blijft op de donderdag.
De commissie bestuur vergadert ook op de donderdag (omdat de praktijk leert dat een uitloopavond voor de commissie Bestuur niet of nauwelijks aan de orde is).
3. Neem in het Reglement van Orde voor de vergaderingen van de commissies op dat technische en feitelijke vragen als regel vooraf ingediend worden. De fractievoorzitters en het politiek beraad kunnen er op toezien dat daarvan gebruik gemaakt wordt. Ook kunnen uiteraard commissieleden elkaar hierop aanspreken.
4. Scherp het format voor de bestuurlijke voorstellen (voorstellen aan de raad, collegevoorstellen en bespreeknotities voor de raadscommissies) aan, zodat de stukken een duidelijke 'management samenvatting' bevatten met daarin de essenties en de politieke bespreek- of beslispunten
5. Via de fractievoorzitters nog nadrukkelijker inzetten op effectief vergaderen.
6. Benoeming (plv.) commissievoorzitters: een evenwichtige spreiding over de fracties blijft gewenst (al blijft het gegeven dat grotere fracties daarvoor meer mogelijkheden zullen hebben). De interesse in een voorzittersrol neemt bij spreiding van de commissies over drie avonden mogelijk toe.
7. De afspraak van één spreker per agendapunt per fractie handhaven voor zowel in de raad als raadscommissies.
8. Vooralsnog vasthouden aan het maximaliseren van twee stoelen per fractie in de raadscommissievergaderingen. Advies aan de nieuwe raad is dat het politiek beraad eind 2010 beziet of dit fracties oplevert en of dit reden is tot aanpassing van de afspraak.

Trefpunt Hengelo

9. Vasthouden aan de definitie van het Trefpunt: onderwerpen die vooraan de beleidscyclus zitten of onderwerpen die vanuit het maatschappelijk middenveld of burgers worden aangedragen. Trefpunt is een laagdrempelige mogelijkheid om, los van allerlei politieke stokpaardjes of discussies, laagdrempelig en op informele wijze met elkaar in gesprek te gaan. Politieke stellingname, opinievorming en discussies doen we in de commissie en Raad.
10. Het bezoek van raadsleden aan het Trefpunt loopt terug en dat is jammer, omdat het Trefpunt een belangrijke kans biedt om contact te maken met burgers en maatschappelijke instellingen.
De raadsleden worden opgeroepen om allen deel te nemen aan het Trefpunt.
11. Niet meegaan in het pleidooi van de programmacommissie om de mogelijkheden van combinatie op één avond van Trefpunt IBR en eventueel spreekuren te onderzoeken
Met het Trefpunt, het IBR en het spreekuur voor de fracties worden verschillende doeleinden gediend. Het samenbrengen van Trefpunt, IBR en spreekuren voor de fracties op één avond maakt dat het onderscheid tussen deze instrumenten vervaagt en het zorgt voor verwarring bij de burgers. Het doet geen recht aan de verschillende doeleinden waartoe deze instrumenten in het leven zijn geroepen.

Relatie raad-college-ambtelijk apparaat

12. De "bestuurlijk ambtelijke pendel" heeft de afgelopen jaren door diverse maatregelen meer vorm gekregen en deze situatie verdient het te worden gecontinueerd.
13. Het IBR is een instrument (ten dienste) van de raad. De logische consequentie daarvan is dat het uiteindelijk de raad (lees: presidium) is die de agenda van het IBR bepaalt. Die agendasetting gebeurt in samenspraak met het college, waarbij de actieve rol van college(leden) bij het aandragen van onderwerpen en bij de concrete invulling van de bijeenkomst vanzelfsprekend is.
14. Het IBR is een inhoudelijke bijeenkomst zonder politieke meningsvorming en wordt benut voor informatieverstrekking en kennisvermeerdering in een vroegtijdig stadium. Het IBR is niet bedoeld voor het peilen van opvattingen van de raad . De bijeenkomsten zijn - net als nu - passief openbaar.

Verbetering raadscommunicatie;

Naar de burgers toe

Het verbeteren van communicatie naar de burgers toe. De raad dient hiervoor:

15. De doelstelling '*De gemeenteraad is zichtbaar, herkenbaar en toegankelijk voor de burgers*' uit te spreken
16. Instemmen met een pakket van (nieuwe en –te verbeteren- bestaande communicatiemiddelen, namelijk:
  - De vergaderruimten uitrusten met (presentatie)voorzieningen en het uitzenden van vergaderingen op de gemeentesite.
  - Onderzoek naar Tv-uitzendingen via de lokale omroep.
  - Publiceren van een (maandelijkse) Raadspagina in Typisch Hengelo
  - Beter presenteren van de raad op de gemeentesite, zoals het realiseren van een raadsinformatiesysteem, het ordenen van webpagina's en het publiceren van kennismakingsstukjes.
  - Gebruikmaken van beeldmateriaal.

.De gezamenlijke inspanningen ten behoeve van de raadscommunicatie te meten (d.m.v een kwantitatief onderzoek bij burgers). Met de metingen kan de raadscommunicatie worden geëvalueerd en verbeterd.

Naar de raad toe

17. Invoeren van een goed raadsinformatiesysteem
18. Onderzoek doen naar de functie en wijze van verslaglegging van raadscommissies.

Introductieprogramma raad

19. In overeenstemming met de wensen van de raad wordt een overwegend vraaggestuurd introductieprogramma aangeboden met als hoofdlijnen:
  - (basale) procedurele kennis over de raad, het college en de ambtelijke organisatie in Hengelo. Deze kennis is noodzakelijk om als raadslid te functioneren in de raad.
  - cursussen over de lokale invulling van beleidsterreinen.
  - vaardigheidstrainingen die het functioneren van de raad als collectief verbeteren
20. Nieuwe raadsliden zouden min of meer verplicht aanwezig moeten zijn bij meerdere onderwerpen. Fractievoorzitters promoten het introductieprogramma bij de nieuwe raadsliden.
21. Er wordt een min of meer verplicht coachingtraject aangeboden voor de (plaatsvervangend) commissievoorzitters.

Rekenkamercommissie

22. De huidige samenstelling van de RKC, te weten drie interne en drie externe leden, is een goede en werkbare constructie en kan worden gecontinueerd met een aantal concrete verbeterpunten:
- het invoeren van een hernieuwd afstemmingsoverleg over de programmering van de onderzoeken van de RKC en de onderzoeken ex art.213 a. waarbij ook de werkgroep accountancy wordt betrokken;
  - met het aantrekken van een onderzoeker kunnen meer onderzoeken worden uitgevoerd en kan aan de kwaliteit van de onderzoeken gewerkt worden;
  - duidelijker moet worden wat met een onderzoeksrapport gedaan moet worden. Wat wordt er van de bestuurlijke reactie verwacht en wat gebeurt er met de aanbevelingen;
  - het verbeteren van de presentatie van rapporten en de wijze van besluitvorming;
  - de griffie voorziet in beginsel ieder afgerond onderzoek van een raadsvoorstel en -besluit.
  - het verbeteren van de communicatie vanuit de RKC naar de raad;
  - gekeken wordt naar de vergoeding van de externe leden. De voorkeur gaat uit naar een vaste vergoeding;
  - actualisering van de verordening, reglement van orde en het onderzoeksprotocol;
  - het opstellen van een profiel voor de raadsleden die zitting nemen in de rekenkamercommissie.

Werkgroep accountancy

23. De werkgroep in stand houden en de taken en bevoegdheden in het benoemingsvoorstel expliciet opnemen.
24. Niet zover gaan om deze taken zodanig in een structuur vast te leggen dat er in juridisch opzicht een 'raadscommissie accountancy' zou ontstaan: Daardoor zouden de werkzaamheden van de werkgroep in de plaats komen van de meningsvorming in de raadscommissie Bestuur.

Beschikbaarheid en openbaarheid van informatie

25. De 'ruis' die ontstaat heeft meestal te maken met (vermenging van) de volgende twee begrippen/dimensies: beschikbaarheid van informatie voor de raad, of een individueel raadslid (via de gemeentewet) versus de Beschikbaarheid (openbaarheid) van informatie voor de samenleving (via de wet openbaarheid bestuur).
26. De resultaten en de aanbevelingen van het lopende onderzoek afwachten. Hopelijk komen de aanbevelingen tijdig beschikbaar, zodat er in het Introductieprogramma voor de raad aandacht aan kan worden besteed en mogelijk leidt het onderzoek tot hernieuwde afspraken.

Interne en externe benoemingen

27. De werkgroep beveelt aan dat voor benoemingen een taakomschrijving wordt gemaakt, waarin ondermeer wordt ingegaan op het tijdsbeslag en de wijze van terugkoppeling.

Werkgeverscommissie

28. Voor een goede beoordeling van de werkzaamheden van de griffier is het raadzaam om in ieder geval één of twee raadsleden in de werkgeverscommissie te benoemen die ook zitting hebben in het presidium.
29. Uit het oogpunt van continuïteit spreekt de werkgroep de voorkeur uit om – zo mogelijk – een van de huidige leden van de werkgeverscommissie ook in de nieuw te vormen commissie te benoemen.
30. Een actualisering van de ambtinstrucatie van de griffie dient plaats te vinden.